

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Šolski esej

Ponedeljek, 8. maj 2006 / 150 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Priloga z izhodiščnim besedilom za interpretativni esej je na perforiranem listu, ki ga pazljivo iztrga. Kandidat dobi tudi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli so navodila za razpravljalni in interpretativni esej. Izberite samo en esej. Pišite z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom v izpitno polo. **Pišite razločno.** Pisanje s samimi velikimi črkami (verzalkami) ni dovoljeno (odbitne točke). Nečitljivi eseji bodo ocenjeni z nič točkami. Osnutek eseja pišite na konceptna lista.

Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

V preglednici zaznamujte izbrani esej z "x".

Razpravljalni esej	Interpretativni esej
☐	☐

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani.

Priloga k izpitni poli 1 (M061-103-1-1)**F. M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)**

F. M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2002. 314–317.

Čez četrte ure se je začel na moč živahen pogovor. Celo Raskolnikov, ki v njem sicer ni sodeloval, je nekaj časa pazljivo poslušal. Razumihin je imel pravi govor.

»Le zakaj se hočeta vrniti?« je užival v zanosnem govorjenju. »In kaj bosta delali v mestecu? Poglavitno pa je to, da ste tu vsi skupaj in da ste drug drugemu potrebni, pa še kako potrebni – verjemite mi! No, vsaj nekaj časa ... Mene pa vzemite za prijatelja, za družabnika, in vam zagotavljam, da ustanovimo odlično podjetje. Poslušajte, natanko vam razložim ves načrt. Že davi, ko se ni še nič zgodilo, mi je hodilo po glavi ... Lejte, za tole gre: strica imam (seznanim vas; zelo prilagodljiv in pošten starček je), in ta stric ima za tisoč rubljev prihrankov, preživlja se s pokojnino in ne trpi pomanjkanja. Že drugo leto me prepričuje, naj vzamem teh njegovih tisoč rubljev in mu vračam s šestodstotnimi obrestmi. Vem, v katerem grmu tiči zajec: kratko malo pomagal bi mi rad; vendar lani nisem potreboval, letos pa sem čakal samo to, da pride, ker sem sklenil vzeti denar. Nato daste vi od vaših treh drugi tisoč, pa bo dovolj, da se združimo in začnemo. In česa se bomo lotili?«

Tedaj je začel Razumihin odkrivati svoj načrt: obširno je razlagal, da se skoraj vsi naši knjigararji in založniki ne spoznajo kaj prida na svoj posel, zato so navadno tudi slabi založniki, medtem ko dobre izdaje na splošno pokrijejo vse stroške in prinesejo včasih celo lep dobiček. Razumihin je namreč sanjaril o založniški dejavnosti; že dve leti je delal za druge in je kar dobro znal tri evropske jezike, čeprav je pred kakimi šestimi dnevi rekel Raskolnikovu, da je v nemščini »švah«; hotel ga je pač pregovoriti, da bi vzel polovico prevoda in tri rublje predujma. A je le lagal, in Raskolnikov je vedel, da laže.

»Zakaj, le zakaj ne bi izkoristili priložnosti, ko imamo na voljo eno poglavitnih sredstev – lastni denar?« se je razvnel Razumihin. »Seveda, treba je veliko truda, vendar se bomo trudili, vi, Avdotja Romanovna, jaz, Rodion ... Nekatero knjige prinašajo zdaj krasen dobiček! Poglavitni temelj podjetja pa je v tem, da vemo,

kaj je pravzaprav treba prevajati. Prevajali bomo, tiskali in se učili, vse hkrati. Tu sem lahko koristen, imam namreč izkušnje. Kmalu bo dve leti, kar imam opravka z založniki, in dobro poznam njihov posel: nobena umetnost ni, verjemite! In zakaj ne bi vzeli, kar se nam kar samo ponuja? Sam vem (in jih nikomur ne povem) za dve ali tri taka dela, s katerimi bi lahko že za nasvet, da jih je treba prevesti in izdati, zaslužil sto rubljev po knjigi, ideje za eno od njih pa ne prodam niti za petsto rubljev. In kaj mislite, če bi to komu povedal, mi nemara še verjel ne bi, ko so takšni cepci! Skrbi v zvezi s posli, tiskarno, papirjem in prodajo pa prepustite meni. Vse to poznam ko lastni žep! Začeli bomo polagoma in potem bo steklo. Vsaj preživljati se bomo imeli s čim in naš denar se nam vsekakor povrne.«

Dunji so se oči kar bleščale.

»Kar pravite, mi je zelo všeč, Dmitrij Prokofjič,« je rekla.

»Jaz seveda o tem nimam pojma,« se je oglasila Pulherija Aleksandrovna. »Mogoče je res dobro, a vendar, Bog vedi ... Nekam novo je, neznano. Vsekakor pa drži, da morava ostati tu vsaj nekaj časa ...«

Pogledala je Rodja.

»Kako misliš, brat?« je vprašala Dunja.

»Po mojem je njegova ideja zelo dobra,« je odgovoril. »O kakšnem podjetju seveda ne gre vnaprej sanjariti, toda kakih pet ali šest knjig je res mogoče izdati z nedvomnim uspehom. Tudi sam poznam neko delo, ki bi se gotovo dobro prodajalo. Kar pa zadeva to, da bo znal voditi posle, o tem res ni dvoma: spozna se na to ... Sicer pa imata še čas, da se dogovorita ...«

»Hura!« je zavpil Razumihin. »Zdaj pa posluh! V tej hiši je stanovanje, lastnik je isti. Samostojno je, ločeno, s posebnim vhodom in opremljeno, cena je zmerna, tri sobice so ... Za začetek lahko najamete to. Jutri vam zastavim uro in prinesem denar, pa bo urejeno ... Predvsem pa lahko vsi trije stanujete skupaj in bo Rodja z vama ... Kam pa greš, Rodja?«

»Kako, Rodja, že odhajaš?« je vsa prestrašena vprašala Pulherija Aleksandrovna.

»V takem trenutku!« je zavpil Razumihin.

(Obrnite list.)

Dunja je gledala brata z nezaupljivim začudenjem. V rokah je držal čepico in nameraval oditi.

»Takšni ste, kakor da me pokopavate ali se za zmeraj poslavljate od mene,« je spregovoril nekam čudno.

Bilo je, kakor da se je nasmehnil, a hkrati to nekako ni bil nasmeh.

»Sicer se pa nič ne ve; mogoče se res vidimo zadnjikrat,« je nehote dodal.

To je pomislil le sam pri sebi, a mu je nekako kar ušlo.

»Kaj ti pa je?« je kriknila mati.

»Kam greš, Rodja?« je s čudnim glasom vprašala Dunja.

»Nič mi ni, le nujno moram nekam,« je medlo odgovoril, kakor da ne ve povsem, kaj je hotel reči. Toda na njegovem bledem obrazu je bilo brati trdno odločenost.

»Hotel sem reči ... ko sem šel k vama ... hotel sem vam reči, mami ... in tebi, Dunja, da bi se za nekaj časa rajši razšli. Slabo se počutim, nisem miren ... potem pridem, sam pridem, kadar ... bo mogoče. Ne bom vaju pozabil, rad vaju imam ... Pustita me! Pustita me samega! Tako sem sklenil že prej ... Tako in nič drugače ... Naj se zgodi z menoj kar koli, naj bo z menoj konec ali ne, hočem biti sam. Čisto pozabita name ... Bo boljše tako ... Ne poizvedujta po meni. Ko bo treba, pridem sam ali ... vaju pokličem. Mogoče se še vse povrne! Zdaj pa, če me imata radi, ne mislita name ... Ker čutim, da vaju drugače zasovražim ... Zbogom!«

»Mojbog!« je viknila Pulherija Aleksandrovna.

Tako mati kakor sestra sta bili grozno prestrašeni, Razumihin tudi. »Rodja, Rodja! Spravi se z nama, da bomo še naprej prijatelji!« je vzključila uboga mati.

Počasi se je obrnil k vratom in počasi odšel iz sobe. Dunja ga je dohitela.

»Brat! Kaj delaš z materjo!« je zašepetala in oči so ji plamenele od srda.

Topo jo je pogledal.

»Nič ni, saj še pridem, prihajal bom!« je polglasno zamrmral, kakor da se ne zaveda povsem, kaj hoče reči, in odšel iz sobe.

»Neobčutljivi, hudobni sebičnej!« je zavpila Dunja.

»Zmešan je, ne neobčutljiv! Meša se mu! Mar ne vidite? Neobčutljivi ste potemtakem vi ...« ji je vroče šepnil Razumihin prav nad ušesom in ji močno stisnil roko.

»Tako pridem!« je zavpil, ko se je obrnil k napol mrtvi Pulheriji Aleksandrovni, in stekel iz sobe.

Raskolnikov ga je čakal na koncu hodnika.

»Sem kar vedel, da boš pritekkel ven,« je rekel. »Vrni se k njima in bodi z njima ... Tudi jutri bodi z njima ... in zmerom. Mogoče pridem ... če se bo dalo. Zbogom!«

In je odšel od njega, ne da bi mu podal roko.

»Kam vendar greš? Kaj počneš? Kaj ti je vendar? Se mar tako dela?« je mrmral Razumihin do kraja zmeden.

Raskolnikov se je še enkrat ustavil.

»Enkrat za vselej: nikoli me o ničemer ne sprašuj. Nimam ti kaj odgovarjati ... Ne prihajaj k meni. Lahko da res pridem sam ... Pusti me, njiu pa ... *ne zapuščaj*. Me razumeš?«

Na hodniku je bilo temno; stala sta pri svetilki. Kako minuto sta se molče gledala. Razumihin se je vse življenje spominjal te minute. Zdelo se mu je, kakor da postaja plameneči in srepi pogled Raskolnikova z vsakim trenutkom močnejši ter mu prodira v dušo in v zavest. Naenkrat se je Razumihin zdrznil. Bilo je, kakor da je prišlo med njima do nekega čudnega prenosa ... Nekakšno misel je bilo čutiti, kakor namig; nekaj strašnega, pošastnega in znenada razumljenega z obeh strani ... Razumihin je prebledel kakor mrlič.

»Razumeš zdaj?« je nenadoma rekel Raskolnikov z bolestno spačenim obrazom. »Vrni se, pojdi k njima,« je brž dodal, se hitro obrnil in odšel iz gostišča ...

RAZPRAVLJALNI ESEJ

MED VESTJO IN ODGOVORNOSTJO

V romanih Visočka kronika ter Zločin in kazen se v primežu vesti in odgovornosti najdeta Polikarp Kalan in Semjon Zahirič Marmeladov. Bi ju znali predstaviti in razložiti, zakaj ju peče vest? Pojasnite, kako si prizadevata popraviti svojo napako. Primerjajte, kako se z življenjem zaradi zaznamovanosti z očetovim dejanjem spoprimeta njuna otroka. Ovrednotite početje obeh očetov in presodite, ali smemo s svojimi dejanji zaznamovati življenje drugih ljudi.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

INTERPRETATIVNI ESEJ

F. M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)

F. M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2002. 314–317.

V odlomku gre za pomemben dogodek v romanu. Bi lahko razložili, zakaj je to prelomni dogodek in kako je povezan z dogajanjem pred njim? Zakaj bi odlomek lahko razdelili na dva dela? Kako se dvodelnost izraža v govoru literarnih oseb in opisu njihovega nebesednega sporazumevanja? Poskušajte pojasniti odločitev Raskolnikova v odlomku in v razpletu romana ter jo ovrednotite.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

NASLOV IZBRANEGA ESEJA

Lined writing area with 25 horizontal lines.

Lined paper with horizontal cyan lines.

